

Ektoparazitárne ochorenia vtákov

Falculifer rostratus.

Vonkajšie parazity (ektoparazity) domácich vtákov patria medzi častých a nechcených „hostí“ kurínov, holubníkov a vollér. Ektoparazitárne choroby vtákov sú spôsobené viacerými druhmi článkonožcov, ktoré parazitujú na povrchu tela, na koži, pod kožou a v perí vtákov. Svojou prítomnosťou vtákov rušia a čo je horšie, spôsobujú im zdravotné problémy, ktoré majú vplyv na produkciu, reprodukciu, ale tiež estetickú a chovateľskú hodnotu zvierat.

Z taxonomického hľadiska sa delia ektoparazity vtákov na roztoče a cudzopasný hmyz.

Medzi roztoče sa radia:

- *Dermanyssus gallinae* (hydina)
a *Dermanyssus columbarium* (holuby)
- *Argas reflexus*
- *Cnemidocoptes mutans*
a *Cnemidocoptes laevis*
- *Falculifer rostratus*, *Sarcopterus nidulans*
a *Syringophilus bipectinatus*

Do skupiny cudzopasného hmyzu patria:

- *Columbicola columbae*
- *Cimex columbarium*

- *Ceratophyllus columbae*
a *Ornithomyia avicularia*

Klieštikovitosť

V ostatných rokoch sa v malochovoch hydiny stretávame čoraz častejšie s klieštikom kurím *Dermanyssus gallinae*. Tento parazit robí obvykle vážne problémy vo veľkochovoch sliepok, odkiaľ si ho chovatelia donesú s hydinou alebo chovateľskými pomôckami do svojich chovov. Klieštiky sa vo vhodnom prostredí rýchlo šíria, napomáhajú im v tom volne žijúce vtáky (hrdličky, vrabce), ale tiež hlodavce. V

pomerne krátkom čase dochádza k premoreniu chovov hydiny v širokom okolí.

Klieštik sa primárne živí krvou vtákov, ale tiež niektorých cicavcov vrátane človeka. Na reprodukciu potrebuje klieštik kuri vtáčieho hostiteľa.

Identifikácia klieštikov chovateľmi je pomerne ľahká lebo klieštiky cicajú krv hydine v noci a cez deň sú schované v škáračach kurínov, kde sa rozmožňujú.

Pri veľkej premorenosti spôsobujú postihnutej hydine anému, tá je následne oslabená, letargická a náchylnejšia na infekčné choroby. Pri silnom napadnutí môže hydine vysať takmer všetku krv a spôsobiť úhyn. Klieštik môže prenášať infekčné choroby. Boj s klieštikom je ľahký, nakoľko na hydine parazituje len v noci, dlho je v utajení, skrýva sa hlboko v škáračach, kde neprejdú insekticidne prostriedky a je už značne rezistentný voči chemickým insekticidnym látкам. Ak chovateľ zistí na hydine príznaky anémie (bledé sliznice, beháky, hrebienok),

Falculifer rostratus.

mal by pri diferenciálnej diagnostike myslieť aj na prítomnosť kliešťika kurieho.

Pri veľmi silnom zamorení chovu sa dá prítomnosť kliešťikov zistíť tak, že chovateľ prejde rukou (prstom) pod bidlami, v tmavých miestach kurína, rozpučí schovávajúcich sa parazitov, čo sa prejavi červenou farbou (nacicaná kry) na ruke. Prítomnosť parazita sa takto nemusí vždy prejavíť.

Rýchle opatrenia:

- dôsledné mechanické vyčistenie kurínov, bidel, hniezd,
- všetky škáry v podlahe, stenách, strope vyplníť a celý kurín vybieliť haseným vápnom,
- na suchý povrch kurína nafúkať prípravok EKOSIP, ktorý pôsobí mechanicky - kontaktné, keď parazit v noci vylieza z úkrytu prášok EKOSIP mu upchá pôry, čo spôsobí jeho vysušenie a smrť,
- hydine umožniť popolenie v zmesi piesku, popola a EKOSIP,
- anemickým zvieratám podávať AMINOVIT, zelené krmivo, strúhanú mrkvu a cviklu.

Opatrenia v chovateľskom zariadení:

- urobiť deratizáciu,
- zamedziť prístup voľne žijúcich vtákov do kurína (hrdličky, holuby a vrabce).

Svrab spôsobujú roztoče z čeľade *Acaridae*. Postihnuté časti silne svrbia. Niektoré druhy postihujú operenú kožu, kde spôsobujú

zápalové zmeny v hlbšej vrstve, hlavne pri kořeni brka. U postihnutých jedincov sa dá pozorovať zvýšená tvorba šupín, krúst, vypadávanie peria a ozobávanie.

Rod *Cnemidocoptes* spôsobuje svrab behákov, ktorý je známy pod názvom - **vápenka**. Pôvodca žije medzi a pod šupinami behákov. Žívi sa epidermou, v podkoží vytvára chod-

bičky. Slinami vylučuje dráždivý obsah, ktorý spôsobuje hyperkeratózu a zhubnutie kože. Vyskytuje sa hlavne u starších jedincov. Svrab sa širi priamym kontaktom, ale tiež predmetmi kontaminovanými pôvodcami svrabu. Silne postihnuté jedince, ktoré nemajú pre chovateľa špeciálnu chovateľskú hodnotu sa odporúča utratíť. Zvieratá s menej rozsiahlym poškodením vyučuje dráždivý obsah, ktorý spôsobuje hyperkeratózu a zhubnutie kože. Vyskytuje sa hlavne u starších jedincov. Svrab sa širi priamym kontaktom, ale tiež predmetmi kontaminovanými pôvodcami svrabu. Silne postihnuté jedince, ktoré nemajú pre chovateľa špeciálnu chovateľskú hodnotu sa odporúča utratíť. Zvieratá s menej rozsiahlym poškodením

Cnemidocoptes laevis.

ním a vzácné jedince je potrebné ošetriť viackrát lokálne, zmäkčením krúst (prípravky na báze kyseliny salicylovej a glycerínu) a následnou hlbkovou dezinfekciou (jódové preparáty) + EKOSIP. O použití liekov rozhodne veterinárny lekár.

Švoly patria do skupiny tzv. perových roztočov. Živia sa kožnými šupinami, sekrétom kloakálnej žlazy a časticami pier. Premnožia sa hlavne v chovoch so zanedbanou zoohygienou a u jedincov v zlom výživnom stave, ktoré trpia karenenci živin, chronickými chorobami a pod. Pri silnom premenožení hydinu znepokojujú, môžu sa preniesť aj na ošetrovajúci personál.

Na hydine môžu parazitovať aj viaceré druhy **kliešťov**. Tieto parazity okrem oslabovania vtákov (anémia, dermatitidy...) môžu prenášať aj rôzne virusové, bakteriálne a protozoárne choroby. Prevencia spočíva v asanácii prostredia od kliešťov.

Komáre a iný lietajúci krv cicajúci hmyz môžu prenášať niektoré choroby napr. diftériu.

Prevencia a liečba ektoparazítóz spočíva hlavne v zoohygiénických opatreniach, udržiavaní čistého prostredia chovných priestorov, voliérov a výbehov. Prikúpené zvieratá a zvieratá pri návrate z výstav je vhodné aspoň tri týždne držať v karanténe. Pozorovať ich zdravotný stav, podporiť celkovú odolnosť prírodnými prípravkami (PROPOUL, NEFROVET, SILIVET, CARNIFARM...) a prípadne vyliečiť zistené zdravotné problémy. Pri zistení ektoparazítov v chove je potrebné dôkladne vyčistiť priestory, dezinfikovať - vystriekať použiť napr. BIO KILL. Zvieratám podávať po dobu 3 - 5 dní

Postihnutý holub - *Cnemidocoptes laevis*.

vitamín B1 - tiamin a upraviť ich metabolismus kvalitnou - im prirodzenou potravou a probiotikami. Bio kill možno použiť priamo na perie len u okrasných zvierat! V lete je dobré po vyčistení priestorov nastlať čerstvé orechové listy. Zriedený orechový extrakt (celé zelené orechy naložené v liehu) je možné použiť na vonkajšie aj vnútorné ošetroenie hydiny. Veľmi dobré je ak sa hydine umožní popolenie v plochej nádobe so zmesou piesku a popola, ktorá sa pravidelne vymieňa a čisti. V súčasnosti sa veľmi osvedčil pri boji s ektoparazitmi prípravok

Holub 6 týždňov po aplikácii prípravku Ekosip.

Ekosip.

EKOSIP, ktorý má práškovú formu a je možné ho použiť do popoliska, na steny a zariadenie kurína aj priamo na postihnuté zvieratá. Ďalším zo spôsobov aplikácie je posypanie znáškových a rozmnožovacích hniezd.

EKOSIP je ekologický akaricídny prípravok na báze oxidu kremičitého, má vysokú schopnosť viazať vodu a olej, pôsobí na parazity fyzikálnym spôsobom. Po prílnutí ku kutikule naruší jej voskovitý povrch a dojde k vysušeniu parazita. Nemá negatívny vplyv na zdravie zvierat, kŕmne zmesi ani na ľudí, neovplyňuje aktívne biotické produkty. V suchom prostredí zostáva dlho aktívny. Na prípravok nevzniká rezistencia. Nevyžadujú sa ochranné lehoty na produkty zvierat.

Text MVDr. Peter Supuka, PhD., MVDr. Darina Pospíšilová, PhD.